

שבת ויום טוב - Opening Closed Items on שיעור 578

I. מקור העניין - תנן (שבת קמ"ו:) שובר אדם את החבית לאכול ממנו גרוגרות ופירש רש"י דאין במקלקל שום איסור בשבת ושיטת הר"ן והרשב"א דדינו ככל פטורי שבת דפטור אבל אסור ובתוספות (סג) כתבו דלא התיירו אלא בחבית דמיירי במוסתקי דמחמת גריעותו לא חייס עלה וליכא למיחש שמא יכוין לעשותו כלי וכן הוא שיטת הרא"ש מיהו הרי"ף והרמב"ם כתבו האי דינא בסתמא (שבת כ"ג - ז) אלא שהשלטי גבורים דעתו לומר דדעת הרמב"ם כדעת התוספות והרא"ש וע"ע בערוך השלחן (ש"ד - ז' וס') והמחבר הבין מסתימת הרמב"ם שדעתו לאסור בשאר כלים כשיטת התוספות והרא"ש ועיין בקרבן נתנאל (קמ"ו - אות ס"ה) ועיין בביצה (ל"ג:) ועירובין (ל"ד:) ובתוספות (סג)

II. החששות והיסודות

(א) יש בו ה' חששות באיסורי שבת (כ) בונה וסותר (חזו"ח כ"ח - י"ח) (ב) תיקון מנא (ש"ד - ח) קורע (אג"מ ח - קכ"ז - ח) (ג) מחיקת אותיות (ש"מ - ג) (ד) מחתך (רמז"ס פרק י"ח - ז) (ב) יש בו ו' צדדים להתיר (כ) יש אומרים דמותר לשבר אפילו חבית שלימה (ערוך השלחן ש"ד - ח) שבירת מוסתקי אם אינו מתכוין לנקב יפה (ש"ד - ח) (ג) מגופת חבית (ש"ד - ו) ההיתר של שבירת אגוזים (חולות של תמרים ש"ד - ח) (ד) ההיתר של עור על פי החבית (מ"צ ש"ד - סק"ה) (ו) ההיתר של פתיחת נקב ישן (ש"ע ש"ד - ג) (ג) לכתחילה ראוי ונכון לפתוח מבעוד יום כל הקופסאות והשקיות והחבילות אם אמנם רצונו להשתמש בתוכנם בשבת כי דינים שונים בענין זה (ש"ע ט - ח) וכ"כ האג"מ (ח - קכ"ז - ענף י)

III. פתיחת הקענס בשבת אם נחשב לכלי שלם או מוסתקי

(א) עיין בחזו"א (כ"ח - י"ח) דהקענס שמכוסה בברזל מכל צד הוי סתימא מעליותא ואינו כלי וכשעושה לו פתח נעשה כלי והוי שלימה דאפילו דרך שבירה ודעתו לזרוק לאשפה אסור גזירה שמא יכוין לשם פתח ועושה נקב יפה כהשו"ע ולא כהגר"א ולכן אפילו אין רגילים להשתמש בהן שימוש נוסף להחזו"א אסור משום בונה אמנם דעת התהלה לדוד האיסור משום סותר כלי (ש"ד - סס"ק י"ז) ועיין בשש"כ (ט - י)

(ב) עיין בשש"כ (ט - הערה י) שהקענס כיון שרגילים לזרוק מיד הוי כחבית של מוסתקי דלא חס עליו בדרך שבירה כנ"ל ומותר

(ג) עיין באג"מ (קכ"ז - ח) דפתיחת הקענס הוי כקליפת אגוזים ואין חילוק בין קליפה בידי אדם וקליפה בידי שמים מ"מ אין להתיר אבל לצורך גדול מותר ע"י נכרי ואם ליכא נכרי ואם הוא תלמיד חכם ובצנעא יש להתיר לו לצורך גדול אבל כלי שלם מותר רק לשבור ע"י נכרי ורק במקום צורך גדול

(ד) עיין בשו"ת באר משה (ג - פ"ט) דאף אם אינו מוציא את המאכלים והכלי משמש לאוכל שבתוכו מותר כיון שאינו משתמש בו שנית (ג - פ"ט) וכ"כ האור לציון (כ"ד)

IV. שקים שמקפלים פתיחתן בשבת

(א) עיין באג"מ (קכ"ז - ו) שכתב לקרוע שק אולי יש להתיר גם לשיטת התוספות והרא"ש והטור והשו"ע דכיון דאין בו בנין ואין בו סתירה דרק בכלים של עץ ומתכות שהחלל שלהם עומד כבנין יש בו איסור משא"כ בדברים המקפלים ואין איסור משום קרוע דהוי שלא ע"מ לתפור והוי דרך קלקול לצורך אוכל נפש ולכן מותר ואבאר עוד בענין קרוע ועיין במ"ב (ש"ד - כ"ה) שהביא התוספתא דמותר לקרוע את העור שע"פ החבית

(ב) עיין בשש"כ (ט - הערה י"ח) דמותר לפתוח השקית דרך קלקול דהוי כמוסתקי ועוד דהקריעה מותר משום דהוי עור על פי החבית וכמו קליפת אגוזים וגם החותכים נקניק (salami wrapper) מותר אבל לכתחלה צריך לפתחו מע"ש ולאחר שהשקית נתרוקנה לגמרי מהחלב מסתבר שנעשתה מוקצה

V. חבילות של נייר שנדבק בדבק שאין דעת לשימוש נוסף

